

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ohje
3376/04.01.00.01/2023

Toimintasuunnitelma afrikkalaisen sikaruton (ASF) hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista

Luonnonvaraisiin villisikoihin ja niiden
ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet

Toimintasuunnitelma tilanteeseen, jossa afrikkalainen sikarutto todetaan luonnonvaraisessa villisiassa

Tämä toimintasuunnitelma on tarkoitettu kaikille niille viranomaisille, elinkeinon edustajille, maanomistajille, metsästäjille ja muille sidosryhmille, joita afrikkalaisen sikaruton tartunta luonnonvaraisessa villisiassa voi jollakin tavalla koskea. Suunnitelman perusteella viranomaiset ja sidosryhmät tietävät suuntaviivat, joiden pohjalta tautitilanteessa on ajateltu toimittavan, ja voivat etukäteen varautua tilanteeseen.

Afrikkalaisen sikaruton torjunnan ensisijaisena tavoitteena on estää tartunnan leviäminen Suomeen. Tähän pyritään muun muassa

- lisäämällä kansalaisten, sikojen omistajien ja muiden toimijoiden tietoisuutta afrikkalaisesta sikarutosta ja sen vaaroista ja leviämisreiteistä,
- sikoja, sioista saatavia tuotteita ja rehuja koskevilla maahantuontirajoituksilla ja sisämarkkinakauppaa koskevilla suosituksilla ja ohjeilla,
- sikojenpitäjien ohjeistuksella yksittäisten sikojen ja sikatilojen tautisuojausten tärkeydestä; sekä
- metsästäjien kanssa tehtävällä yhteistyöllä Suomen villisikakannan pitämiseksi hallitulla tasolla ja ASF-tartunnan esiintymisalueelle tehtävän metsästysmatkailun vähentämiseksi.

Jos afrikkalainen sikarutto leviäisi Suomeen, on tavoitteena havaita tartunta luonnonvaraisessa villisiassa mahdollisimman nopeasti. Tämä pyritään varmistamaan tiedottamalla taudin seurannan ja näytteiden saamisen merkityksestä. Niille henkilöille, jotka ilmoittavat kuolleena löydetyistä tai sairaista villisioista eläinterveysviranomaiselle, voidaan maksaa palkkio. Näytepalkkioita voidaan maksaa myös henkilöille, jotka lähettävät näytteitä metsästetyistä villisioista. Ruokavirasto päättää maksettavista palkkioista vuosittain. Muun muassa eläinlääkäreitä ja sikojen pitäjiä on ohjeistettu ja koulutettu afrikkalaisen sikaruton oireiden tunnistamiseen ja tautiepäilyistä ilmoittamiseen.

Jos tartuntaa todetaan Suomessa, tavoitteena on rajata tartunta mahdollisimman pienelle alueelle, estää tartunnan leviäminen kotieläimiin pidettäviin sikoihin ja hävittää tartunta mahdollisimman nopeasti, ja siten minimoida taudin aiheuttamat taloudelliset tappiot ja kaupankäynnin haitat.

Toimintasuunnitelmassa on luonnonvaraisiin villisikoihin ja niiden ympäristöön kohdistuvia toimintamalleja tilanteeseen, jossa afrikkalaista sikaruttoa todettaisiin luonnonvaraisissa villisioissa. Rajoituksia tai muita toimenpiteitä voidaan joutua kohdistamaan myös muihin luonnonvaraisiin eläimiin. Toteutettaviin toimenpiteisiin vaikuttavat muun muassa alueen villisikakannan koko, tartuntapaikan sijainti, alueen sikatilojen määrä ja tuotantosuunta sekä tiloilla oleva sikojen määrä, eläinliikenne alueella, käytettävissä olevat resurssit ja vuodenaika. On mahdollista, että joissakin tilanteissa toimitaan toisin kuin tässä asiakirjassa on suunniteltu tai kaikkia kuvattuja toimia ei oteta käyttöön. Eläinterveysviranomaisen ohjeistaa yksityiskohtaisesti käytännön toimista erillisissä toimintaohjeissa.

Tässä toimintasuunnitelmassa ei ole kuvattu toimia, jotka kohdistuvat sikojen pitopaikkoihin tai teurastamoihin tilanteessa, jossa afrikkalainen sikarutto todettaisiin luonnonvaraisissa villisioissa.

Sisällysluettelo

1.	Määritelmiä	4
2.	Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kun tartunta todetaan luonnonvaraisessa villisiassa	7
2.1	Tartuntavyöhyke (rajoitusvyöhyke II)	7
2.1.1	Tartuntavyöhykkeen perustaminen	7
2.1.2	Toimenpiteet tartuntavyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke II) tartunnan toteamisesta siihen asti, kunnes tartuntojen määrä villisioissa on selvästi vähentynyt.....	9
2.1.2.1	Rajoitukset ja tietojen kerääminen.....	9
2.1.2.2	Raatojen etsintä, näytteenotto ja hävittäminen	11
2.1.2.3	Metsästyksen järjestäminen	12
2.1.3	Toimenpiteet tartuntavyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke II) siitä lähtien, kun todettujen tartuntojen määrä villisioissa on selvästi vähentynyt	13
2.2	Lisärajoitusvyöhyke (rajoitusvyöhyke I)	14
2.2.1	Lisärajoitusvyöhykkeen perustaminen.....	14
2.2.2	Toimenpiteet lisärajoitusvyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke I)	14
3.	Toiminta erityisillä alueilla.....	17
3.1	Luonnonsuojelualueet.....	17
3.2	Valtakunnan raja-alue	17
3.3	Sotilasalueet	17
4.	Muu Suomi.....	17
5.	Vyöhykkeiden lakkauttaminen	18
5.1	Tartuntavyöhykkeen (rajoitusvyöhyke II) lakkauttaminen	18
5.2	Lisärajoitusvyöhykkeen (rajoitusvyöhyke I) lakkauttaminen	19
6.	Laboratoriotutkimusten aikataulu	19
7.	Kustannusten korvaukset	19
	Lainsäädäntö.....	20
Liite 1.	.....	22

1. Määritelmiä

- a) *PCR-/viruspositiivinen eläin*; eläimen verinäytteestä tai elinnäytteestä on joko eristetty ASF-virus tai osoitettu viruksen genomia (PCR-tutkimus). Eläimellä on ASF-tartunta.
- b) *Seropositivinen eläin*; eläimen verinäytteestä ei ole eristetty virusta eikä osoitettu viruksen genomia (PCR-tutkimus), mutta sen verestä löytyy afrikkalaisen sikaruttoviruksen vastaaineita. Eläimellä on ollut ASF-tartunta.
- c) *Passiivinen seuranta*; näytteenotto kuolleena löydetyistä ja sairaista sekä kolarissa kuolleista/loukkaantuneista luonnonvaraisista villisioista.
- d) *Suunnitelmallinen passiivinen seuranta*; kuolleiden villisikojen aktiivinen etsiminen, jota tehdään suunniteltuina ajankohtina ja sovituilta alueilta tartuntavyöhykkeeltä ja rajoitusvyöhykkeeltä.
- e) *Aktiivinen seuranta*; näytteenotto terveenä metsästetyistä oireettomista luonnonvaraisista villisioista.
- f) *Tartuntavyöhyke* on luonnonvaraisessa villisiassa todetun afrikkalaisen sikaruton esiintymispaikan ympärille Ruokaviraston päätöksellä perustettava alue, joka on maantieteellisesti täsmällisesti rajattu ja jolla tehdään taudintorjuntatoimenpiteitä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi.
- g) *Lisärajoitusvyöhyke* on tartuntavyöhykkeen ympärille tai viereen perustettava maantieteellisesti täsmällisesti rajattu alue, joka rajoittuu ulkoreunaltaan alueisiin, joilla ei ole rajoituksia. Lisärajoitusvyöhyke on siis puskurialue, joka sijaitsee tartuntavyöhykkeen ja sellaisen alueen välissä, jolla ei ole todettu tartuntaa. Päätöksen lisärajoitusvyöhykkeen perustamisesta ja lakkauttamisesta tekee Ruokavirasto.
- h) *Rajoitusvyöhyke I* on Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiossa oleva alue, joka on maantieteellisesti täsmällisesti rajattu ja johon sovelletaan erityisiä taudintorjuntatoimenpiteitä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi ja joka ympäröi rajoitusvyöhykettä II tai III. Rajoitusvyöhykkeellä I ei ole todettu ASF-taudinpurkausta. Rajoitusvyöhyke I vastaa kooltaan lisärajoitusvyöhykettä. Päätöksen alueen nimeämisestä rajoitusvyöhykkeeksi I tekee Euroopan komissio Suomen valtion esityksestä.
- i) *Rajoitusvyöhyke II* on EU:n jäsenvaltiossa oleva alue, joka on maantieteellisesti täsmällisesti rajattu ja johon sovelletaan erityisiä taudintorjuntatoimenpiteitä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi. Rajoitusvyöhykkeellä II on todettu ASF-taudinpurkaus luonnonvaraisissa villisioissa. Rajoitusvyöhyke II vastaa kooltaan tartuntavyöhykettä. Päätöksen alueen nimeämisestä rajoitusvyöhykkeeksi II tekee Euroopan komissio Suomen valtion esityksestä.
- j) *Rajoitusvyöhyke III* on EU:n jäsenvaltiossa oleva alue, joka on maantieteellisesti täsmällisesti rajattu ja johon sovelletaan erityisiä taudintorjuntatoimenpiteitä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi. Rajoitusvyöhykkeellä III on todettu ASF-taudinpurkaus pitopaikassa pidettävissä sioissa sekä mahdollisesti lisäksi luonnonvaraisissa villisioissa. Jos ASF-taudinpurkaus on todettu vain pitopaikassa pidettävissä sioissa, rajoitusvyöhyke III vastaa

kooltaan suoja- ja valvontavyöhykettä. Jos alueella on todettu ASF-taudinpurkaus pitopaikassa pidettyjen sikojen lisäksi myös luonnonvaraisissa villisioissa, rajoitusvyöhyke III vastaa kooltaan suoja- ja valvontavyöhykettä sekä alueelle perustettua tartuntavyöhykettä. Päätöksen alueen nimeämisestä rajoitusvyöhykkeeksi III tekee Euroopan komissio Suomen valtion esityksestä.

- k) *Syöttiruokinta* on luonnonvaraisen villisian ruokintaa rajoitetulla määrällä rehua houkuttelutarkoituksessa metsästyksen tai pyydystyksen edistämiseksi. Ruokinta houkuttelutarkoituksessa ei saa olla kantaa ylläpitävää tai vahvistavaa ruokintaa.
- l) *Villisian ruokinta*; villisioille tarkoitettu ruokinta riippumatta siitä, onko ruokinta tarkoitettu myös muille eläimille tai käykö ruokinnalla myös muita eläimiä syömässä.
- m) *Muiden eläinten kuin villisikojen ruokinta*; muille eläimille kuin villisioille tarkoitettu ruokinta riippumatta siitä, käyvätkö myös villisiat siellä syömässä.
- n) *Muille riistaeläimille kuin villisioille (esimerkiksi luonnonvaraiset sorkkaeläimet) tarkoitettu ruokintapaikka/ruokinta-automaatti*; muille riistaeläimille kuin villisioille tarkoitettu ruokintapaikka/-automaatti riippumatta siitä, käyvätkö myös villisiat siellä syömässä. Silloinkin kun Suomessa ei ole afrikkalaista sikaruttoa, muiden riistaeläinten kuin villisikojen ruokintapaikan/-automaatin olisi hyvä olla sijainniltaan, sijoittelultaan tai rakenteeltaan sellainen, etteivät luonnonvaraiset villisiat pääsisi syömään rehua, tai tarjolla olevan rehun kannattaisi olla sellaista, ettei se houkuttaisi villisikoja (esimerkiksi heinä).
- o) *Riistapelto* on peltolohko tai -alue, jolla viljellään riistaeläinten rehuksi sopivia kasvilajeja, jotka jätetään peltoon korjaamattomina. Riistapeltoa käytetään riistaeläinten ruokintaan ja ohjaamiseen halutulle alueelle.
- p) *Lahtivaja* on metsästysseuran tai muun metsästysalan toimijan tai yksityisen metsästäjän ylläpitämä rakennus tai tila. Lahtivaja on tila, jota metsästäjä käyttää metsästämiensä, elintarvikkeeksi tarkoitettujen riistaeläinten loppuunteurastamiseen (nylky, sisäelinten poisto, ruhon loppupuhdistus). Tilaa käytetään usein myös ruhon riiputukseen ja paloitteluun. Lahtivaja voi olla rekisteröity elintarvikehuoneisto tai se voi olla tila, jota ei ole rekisteröity elintarvikehuoneistoksi. Jos lahtivajaa ei ole rekisteröity elintarvikehuoneistoksi, siellä on sallittua käsitellä vain metsästäjän omaan käyttöön tulevaa riistaa. Suurin osa lahtivajoista on rekisteröimättömiä.
- q) *Lahtivaja, joka on rekisteröity elintarvikehuoneisto*; lahtivaja, josta myydään tai muuten luovutetaan metsästettyä, tarkastamatonta luonnonvaraista riistanlihaa suoraan kuluttajille tai josta toimitetaan tarkastamatonta riistanlihaa vähittäismyyntiin kuten ravintolaan tai vähittäismyymälään. Toiminnasta on tehty rekisteröinti-ilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Mahdollisuus toimittaa lihaa vähittäismyyntiin koskee vain hirvieläimiä, jäniseläimiä ja riistalintuja. Villisian lihaa saa myydä tarkastamattomana vain suoraan kuluttajille ja silloinkin siitä on ennen myyntiä/luovuttamista teetettävä trikiinitutkimus ja tuloksen pitää olla negatiivinen.
- r) *Hyväksytty riistan käsittelylaitos* on elintarvikehuoneisto, jonka Ruokavirasto on hyväksynyt luonnonvaraisen riistan teurastukseen ja lihantarkastukseen. Ruokavirasto valvoo riistan käsittelylaitoksia ja järjestää niissä lihantarkastuksen. Hyväksytyt riistan käsittelylaitokset on lueteltu Ruokaviraston ylläpitämässä laitosrekisterissä. Myös teurastamo tai

poroteurastamo voi olla hyväksytty ottamaan vastaan ja käsittelemään luonnonvaraista riistaa, jolloin se toimii siltä osin riistan käsittelylaitoksena.

- s) *Kokoamispaikka* on tila tai paikka, jonne villisikojen raadot tautitilanteessa kootaan näytteenottoa ja varastointia varten ja josta ne toimitetaan hävitettäväksi siten, ettei se aiheuta afrikkalaisen sikaruton leviämisen vaaraa.
- t) *Haaskapaikka/-ruokinta*; paikka, jossa käytetään sivutuotteita luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa tarkoituksena houkutella eläimiä ravinnon avulla ruokintapaikalle ja valokuvata, katsella tai metsästä eläimiä. Haaskaa voidaan pitää myös yksinomaan eläinten ruokintatarkoituksessa (esimerkiksi uhanalaisille petolinnuille). Haaskapaikka on ilmoitettava haaskapaikkarekisteriin.
- u) *Rajavyöhyke* on Suomen valtion ulkorajalle rajajärjestyksen ja rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi perustettu alue.
- v) *Sikaruttoasiantuntijatyöryhmä* on Ruokaviraston nimittämä kansallinen asiantuntijaryhmä, joka tukee eläinterveysviranomaisia arvioimalla tarkoituksenmukaisia taudin torjunta- tai hävittämistoimenpiteitä. Työryhmään on nimetty edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta, Riistakeskuksesta, Luonnonvarakeskuksesta, aluehallintovirastoista, Eläinten terveys ETT ry:stä sekä sika-alan elinkeinosta, Ruokaviraston eri yksiköiden lisäksi.
- w) *Elävien luonnonvaraisten villisikojen siirtokielto*; luonnonvaraisten villisikojen siirtäminen niiden alkuperäisestä elinympäristöstä toiseen elinympäristöön tai niiden ottaminen luonnosta pitopaikkaan on pysyvästi kielletty (maa- ja metsätalousministeriön asetus 404/2021).

2. Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kun tartunta todetaan luonnonvaraisessa villisiassa

Kun Ruokaviraston laboratorio toteaa luonnonvaraisesta villisiasta otetussa näytteessä afrikkalaisen sikaruton virusta ensimmäistä kertaa, näyte lähetetään varmistettavaksi Euroopan unionin vertailulaboratorioon Espanjaan. Taudintorjuntatoimet aloitetaan jo Ruokaviraston laboratorion tuloksen perusteella, vaikka ensimmäinen tautitapaus vahvistetaan lopullisesti vasta vertailulaboratorion tuloksen perusteella.

Ruokavirasto perustaa kansallisen taudintorjuntakeskuksen, joka koordinoi taudintorjuntaa ja viestii tautitilanteesta kansallisesti. Taudintorjuntatoimena Ruokavirasto perustaa luonnonvaraisessa villisiassa todetun afrikkalaisen sikaruton esiintymispaikan ympärille tartuntavyöhykkeen. Aluehallintovirasto (AVI) puolestaan perustaa alueellisen taudintorjuntakeskuksen, joka koordinoi taudintorjuntaa alueellaan ja viestii tautitilanteesta alueellisesti. Kunnaneläinlääkärit tekevät taudintorjuntaa Ruokaviraston ja aluehallintoviraston ohjeiden ja ohjauksen mukaan.

Ruokavirasto, aluehallintovirasto ja kunta tiedottavat tartunnasta ja perustetusta vyöhykkeestä viestintäsuunnitelmiansa mukaisesti. Muiden tahojen viestintä tukee eläinterveysviranomaisen viestintää.

2.1 Tartuntavyöhyke (rajoitusvyöhyke II)

2.1.1 Tartuntavyöhykkeen perustaminen

Kun luonnonvaraisessa villisiassa on vahva epäily ASF -tartunnasta tai kun tartunta on vahvistettu, Ruokavirasto kutsuu kokoon sikaruttoasiantuntijatyöryhmän. Ryhmä avustaa ja tukee eläinterveysviranomaista muun muassa epidemiologisen tilanteen ja sen kehittymisen arvioinnissa, tartuntavyöhykkeen määrittelyssä sekä tartuntavyöhykkeellä tehtävien toimenpiteiden ja niiden keston määrittämisessä.

Ruokavirasto perustaa luonnonvaraisessa villisiassa todetun afrikkalaisen sikaruton esiintymispaikan ympärille eläintautilain 26 §:n nojalla tartuntavyöhykkeen. Tartuntavyöhykkeellä on noudatettava niitä kieltoja ja toimenpiteitä, jotka mainitaan asiaa koskevassa Ruokaviraston päätöksessä. Päätökseen tulee rajoituksia muun muassa sikojen, sioista saatavien tuotteiden ja sivutuotteiden siirroille.

Ruokavirasto päättää tartuntavyöhykkeen koon ja muodon tapauskohtaisesti. Vyöhykkeen määrittelyssä avustaa sikaruttoasiantuntijatyöryhmä. Taustatietoa vyöhykkeen määrittelyyn avuksi pyydetään muun muassa Riistakeskuksen alueellisista toimipisteistä ja alueen riistanhoitoyhdistyksiltä. Tartuntavyöhykkeen raja voi sijaita korkeintaan 50 kilometrin etäisyydellä taudin esiintymispaikasta, ellei ole erityisiä syitä perustaa laajempaa

vyöhykettä. Vyöhykkeen koon ja muodon määrittelyssä otetaan huomioon seuraavat asiat ja niiden vaikutus taudin leviämiskäyttöön sekä taudin levinneisyyden selvittämiseen:

- tautitapausten löytöpaikat, mahdollinen tartuntareitti, Suomen lähialueella todetut tautitapaukset ja ja taudin maantieteellinen levinneisyys
- alueen luonnonvaraisten villisikojen kannan koko ja villisikojen sijoittuminen sekä reviirin laajuus
- sikatilojen ja villisikatarhojen sijainti suhteessa taudin arvioituun esiintymispaikkaan
- hallinnolliset rajat kuten riistanhoitoyhdistyksen tai kunnan raja
- luonnonvaraisten villisikojen liikkumista mahdollisesti rajoittavat luonnolliset tai keinotekoiset esteet
  - erilaiset rakennetut alueet
  - riista-aidat
  - järvet, joet
  - valtakunnan raja
  - isot valtatiet.

Epidemian alkuvaiheessa ei ole vielä tietoa taudin levinneisyydestä, joten vyöhykkeen koko on arvioitava sen hetkisen tiedon perusteella. Vyöhykkeen kokoa voidaan tarpeen mukaan laajentaa, jos vyöhykkeellä tai sen ulkopuolella havaitaan lisää tartuntoja. Muissa jäsenvaltioissa vyöhykkeen ulkorajan etäisyys taudin esiintymispaikasta on ollut alkuvaiheessa noin 7-20 km. Suomessa on kuitenkin todettu villisikojen voivan liikkua jopa kymmeniä kilometrejä päivässä.

Suomessa perustettu tartuntavyöhyke vahvistetaan noin 1-2 kuukauden kuluessa mukauttamalla komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2023/594 liitettä eli lisäämällä uuden rajoitusvyöhykkeen tiedot asetuksen liitteeseen. Tartuntavyöhykettä kutsutaan nimellä rajoitusvyöhyke II. Rajoitusvyöhyke II vastaa kooltaan tartuntavyöhykettä ja sillä ovat pääosin voimassa tartuntavyöhykkeelle asetetut määräykset ja kielot. Tartuntavyöhykettä ja vastaavasti rajoitusvyöhykettä II laajennetaan tarpeen mukaan, jos uusia tapauksia todetaan lähellä vyöhykkeen rajoja tai vyöhykkeen ulkopuolella.

Esimerkkikuva tartuntavyöhykkeestä on liitteen 1 kuvassa 1.

2.1.2 Toimenpiteet tartuntavyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke II) tartunnan toteamisesta siihen asti, kunnes tartuntojen määrä villisioissa on selvästi vähentynyt

Tavoitteena on

1. etsiä kuolleet villisiat tartuntavyöhykkeeltä ja siirtää raadot mahdollisimman pian pois maastosta, sillä ASF-virus säilyy hyvin raadoissa. ASF-tartuntaan kuolleiden villisikojen mahdollisimman nopea ja turvallinen hävittäminen estää tartunnan leviämistä edelleen.
2. välttää villisikojen liikkuminen vyöhykkeeltä muualle, jotta ne eivät levittäisi tartuntaa laajemmalle. Villisikojen ja muiden eläinlajien metsästys kielletään, jotta metsästäessä ei säilytetä villisikoja lähtemään vyöhykkeeltä tai siirtymään sen sisällä uusille alueille.
3. vähentää hallitusti villisikojen määrää vyöhykkeellä. AVI järjestää loukkupyntiä tai kohdennettua metsästystä, jonka avulla villisikoja saadaan poistettua vyöhykkeeltä ilman, että villisiat pakenevat vyöhykkeeltä kauemmaksi.
4. estää tartunnan siirtyminen ihmisten mukana sikaloihin tai vyöhykkeen ulkopuolelle. Vyöhykkeellä liikkumista voidaan rajoittaa tai ainakin suositella välttämään.

2.1.2.1 Rajoitukset ja tietojen kerääminen

- Ruokavirasto kieltää villisikojen metsästyksen tartuntavyöhykkeellä. Aluehallintovirasto voi kuitenkin järjestää metsästystä vyöhykkeellä myöhemmin, kun tautitapauksesta ja tartuntavyöhykkeen alueesta on saatu lisätietoja ja taudintorjuntaa on ehditty suunnitella ja toteuttaa.
- Ruokavirasto kieltää muiden eläinlajien metsästyksen tartuntavyöhykkeellä.
- Ruokavirasto voi rajoittaa tai kieltää myös muuta maastossa tapahtuvaa toimintaa, joka todennäköisesti levittäisi tartuntaa, jos sen arvioidaan olevan välttämätöntä.
- Ruokavirasto suosittelee, että tartuntavyöhykkeellä sijaitsevilla metsillä ja luontoalueilla liikkuisivat vain virkaeläinlääkärit ja ne henkilöt ja henkilöryhmät, jotka osallistuvat taudintorjuntatoimiin tai joiden kanssa asiasta on muutoin sovittu (esim. maanomistaja, metsästysseuran jäsenet).
- Aluehallintovirasto tai Ruokavirasto pyytää Riistakeskusta selvittämään Riistakeskuksen alueellisten toimipisteiden ja alueen riistanhoitoyhdistysten avulla seuraavat tiedot, joita käytetään taudintorjuntatoimien suunnittelussa:
  - tiedot metsästysseuroista ja metsästäjistä, jotka ovat kiinnostuneita avustamaan taudintorjuntatoimissa (raatojen etsintä, villisikojen kohdennettu metsästys). Lisäksi

se kokoaa tiedot siitä, keillä näistä on normaalitilanteessa oikeus villisian metsästyksen tartuntavyöhykkeellä sijaitsevilla alueilla.

- tartuntavyöhykkeellä sijaitsevien kiinteiden, villisikoja elävänä pyytävien villisikaloukkujen sijainnit (koordinaatit) ja näistä vastaavien henkilöiden yhteystiedot.
- tartuntavyöhykkeellä sijaitsevien villisikojen ja muun riistan ruokintapaikkojen sekä riistapeltojen tiedot ja sijainnit (koordinaatit), näiden yhteydessä olevat käyttäyskopit ja metsästystornit sekä näistä vastaavien henkilöiden yhteystiedot.

Jotta Riistakeskus saa luovuttaa tiedot muille viranomaisille, sen täytyy saada kyseisiltä metsästysseuroilta ja metsästäjiltä tähän suostumus. Riistakeskus toimittaa tiedot AVIn ja Ruokavirastoon.

- Ruokavirasto sallii luonnonvaraisen villisian ruokinnan tartuntavyöhykkeellä vain AVIn kanssa erikseen sovitusti (esim. tarjottava rehu ja sen määrä, käytettävät ruokintapaikat ja -menetelmät). Ruokintapaikkojen rehutäydennyksen tekevät henkilöt tai henkilöryhmät, joiden kanssa AVI on sopinut asiasta. AVI voi pyytää apua Riistakeskuksen alueellisista toimipisteistä ja alueen riistanhoitoyhdistyksiltä selvittääkseen tarvittavat ruokintapaikat ja niitä hoitavat henkilöt sekä tarvittavat rehut ja niiden määrät. Ruokkimalla villisikoja rajoitetusti pyritään pitämään villisiat vyöhykkeellä mahdollisimman aloillaan, hillitsemään kannan kasvua ja myöhemmin houkuttelemaan villisiat metsästettäväksi tiettyihin paikkoihin.
- Ruokavirasto rajoittaa muiden eläinlajien kuin villisikojen ruokintaa tartuntavyöhykkeellä. Niitä saa ruokkia ainoastaan sellaisilla tavoilla/menetelmillä, että villisiat eivät pääse syömään rehua, tai sellaisella rehulla, joka ei houkuttele villisikoja ruokintapaikalle (esim. heinä).
- Ruokavirasto kokoaa tartuntavyöhykkeellä sijaitsevien haaskapaikkojen tiedot ja sijainnit (koordinaatit) rekisteristä. Ruokavirasto kieltää vyöhykepääöksessä haaskapaikkojen käytön muutoin kuin aluehallintoviraston luvalla ja AVI tiedottaa haaskapaikkojen pitäjiä kiellosta.
- Ruokavirasto selvittää yhdessä aluehallintoviraston ja muiden toimijoiden (esim. ELY-keskus) kanssa mahdollisuudet alueen tai sen osan aitaamiseen, jos se katsotaan tarpeelliseksi villisikojen liikkumisen ohjaamiseksi ja rajoittamiseksi. Aitaamiseen tarvitaan lupa maanomistajalta ja/tai ELY-keskukselta. Aidan rakenne ja materiaali riippuvat siitä, mikä kussakin tilanteessa katsotaan sopivaksi. Jos aita katsotaan tarpeelliseksi, Ruokavirasto selvittää yhdessä AVIn ja muiden toimijoiden kanssa myös sen, voisiko hyödyntää vyöhykkeellä mahdollisesti jo ennestään olevia aitoja (esim. riista-aidat). Tarvittaessa aitoja

voisi esimerkiksi vahvistaa paremmin villisikaa kestäviksi maanomistajan ja/tai ELY-keskuksen suostumuksella.

2.1.2.2 Raatojen etsintä, näytteenotto ja hävittäminen

- Aluehallintovirasto organisoii ja ohjeistaa kuolleiden villisikojen raatojen etsinnän ja hävittämisen vyöhykkeellä. Ruokavirasto tekee AVIn esityksestä sopimuksen etsinnän järjestämisestä sellaisten henkilöiden tai tahojen kanssa, jotka voivat tehdä etsintää. Henkilöt ja henkilöryhmät (esim. metsästäjät), joiden kanssa asiasta on sovittu, etsivät alueelta kuolleita villisikoja AVIn laatiman suunnitelman mukaisesti. Etsinnässä voidaan käyttää apuna jäljestyskoiria tai droneja tai esimerkiksi seurata haaskalintuja raatojen löytämiseksi. Etsintäpartiot liikkuvat erikseen sovittuina ajankohtina. Etsintäpartio kirjaa ylös löydettyjen raatojen sijainnin koordinaatit. AVI järjestää löydettyjen kuolleiden villisikojen tuomisen pois maastosta esimerkiksi hankkimalla palvelun metsästäjiltä tai muilta tahoilta. Ruokavirasto tekee AVIn esityksestä tästä sopimuksen sopivien metsästäjien tai muiden tahojen kanssa. Nämä tuovat kuolleet villisiat pois maastosta AVIn ohjauksen mukaan. Kuolleiden villisikojen etsimisestä ja pois tuomisesta voidaan maksaa korvausta sopimuksen mukaisesti.
- Aluehallintovirasto selvittää yhdessä kunnaneläinlääkärin ja kunnan muiden viranomaisten tai metsästäjien kanssa tartuntavyöhykkeeltä sopivia paikkoja, joihin kuolleena löydetyt, lopetetut ja metsästetyt villisiat voidaan tuoda näytteenottoa ja hävityksen odottamista varten (kokoamispaikka). Jotta paikka soveltuu tehtäväänsä, siellä pitää olla saatavilla esimerkiksi sopivanlaista sähköä sekä juoksevaa lämmintä ja kylmää vettä. Aluehallintovirasto sopii kokoamispaikan sijoittamisesta maanomistajan tai rakennuksen omistajan kanssa. Aluehallintovirasto voi järjestää paikalle kylmäkontin raatojen säilytystä varten. Kylmäkontin hankinnassa voi hyödyntää Ruokaviraston tekemää hankintasopimusta Honkajoki Oy:n kanssa. Villisikojen raatojen siirrossa noudatetaan AVIn tai kunnaneläinlääkärin ohjeita siten, etteivät siirrot aiheuta taudin leviämisen riskiä. Veren ja muiden eritteiden valuminen ympäristöön estetään esimerkiksi käärimällä raato tukevaan pressuun ennen sen siirtoa. Aluehallintovirasto järjestää kokoamispaikkaan riittävän määrän kunnaneläinlääkäreitä ja muuta henkilöstöä näytteenottoon ja muuhun toimintaan. Tarvittaessa Ruokavirasto voi tehdä muille kuin kunnaneläinlääkäreille valtuutuksen ja sopimuksen tehdä tarkastus- ja näytteenottotehtäviä kunnaneläinlääkärin apuna tai sijasta.
  - Jos joku muu kuin etsintäpartio löytää kuolleen, sairaan tai loukkaantuneen villisian, hänen tulee ilmoittaa siitä alueen kunnaneläinlääkärille. Tämä tarkastaa kuolleen tai sairaana/loukkaantuneena lopetetun eläimen ja järjestää sen kuljettamisen kokoamispaikkaan, jossa otetaan tarvittavat näytteet ja lähetetään ne tutkittavaksi Ruokavirastoon ASF:n varalta.
  - Kaikki kuolleena löydetyt, lopetetut ja metsästetyt villisiat merkitään siten, että niistä otetut näytteet pystytään yhdistämään oikeaan eläimeen.

- Aluehallintovirasto sopii ja järjestää näytteiden kuljetuksen Ruokavirastoon.
- Kuljetukseen käytetyt välineet ja ajoneuvot puhdistetaan ja desinfioidaan villisian raatojen kuljetuksen jälkeen kokoamispaikalla tai muussa aluehallintoviraston järjestämässä paikassa. Villisian raadon siirtoon osallistuneiden henkilöiden täytyy puhdistaa ja desinfioida vaatteensa, jalkineensa ja varusteensa ennen poistumista kokoamispaikalta. Aluehallintovirasto järjestää yhdessä kunnaneläinlääkärin kanssa toimintaan osallistuville riittävästi suojarusteita sekä puhdistus- ja desinfektioaineita.
- Kaikki löydetyt villisikojen raadot hävitetään toimittamalla ne raatojen käsittelylaitokseen erilliskuljetuksella tai jos tämä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, hautaamalla kaatopaikalle tai maahan. Aluehallintovirasto vastaa raatojen hävittämisen suunnittelusta ja järjestämisestä yhdessä kunnaneläinlääkärin kanssa. Hävittämistavan valinnassa huomioidaan muun muassa hävitettävien eläinten määrä, vuodenaika ja taudin esiintymispaikka. Hävittämisen järjestämisessä noudatetaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston toimintaohjeita sekä käytetään mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston tekemää hankintasopimusta Honkajoki Oy:n kanssa.
- Ruokavirasto ja AVI ohjeistavat tarvittavista tautisuojaustoimista, puhdistuksesta ja desinfioinnista.

2.1.2.3 Metsästyksen järjestäminen

- Kun taudintorjunta on edennyt, aluehallintovirasto voi tarvittaessa järjestää tartuntavyöhykkeellä villisikojen metsästystä, jolla pyritään vähentämään hallitusti alueen villisikakantaa. Metsästystä voidaan järjestää tietyssä osassa tartuntavyöhykettä, esimerkiksi vyöhykkeen keskiosassa, riittävän kaukana ulkoreunalta. Metsästys tehdään siten, että vältetään villisikojen laajamittainen säilyttely ja sen aiheuttama siirtyminen muualle. Sopivia metsästystapoja voisivat olla esimerkiksi metsästys elävänä pyytävällä loukulla ja kyttäysmetsästys.
- AVIn esityksestä Ruokavirasto tekee metsästyksestä sopimuksen sopivien metsästäjien ja metsästyseurojen tai muun tahon kanssa, joka voi toteuttaa metsästyksen AVIn ohjauksessa. Metsästämisestä voidaan maksaa korvausta sopimuksen mukaisesti.
- Aluehallintovirasto järjestää ja ohjeistaa myös metsästettyjen villisikojen kuljetuksen kokoamispaikkaan, näytteenoton ja hävittämisen sekä henkilöiden, välineiden ja ajoneuvojen puhdistuksen ja desinfioinnin kuten kohdassa 2.1.2.2. Tartuntavyöhykkeellä metsästettyjen villisikojen hyödyntäminen ei ole mahdollista, vaan ne pitää hävittää AVIn ohjeistuksen mukaisesti.

2.1.3 Toimenpiteet tartuntavyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke II) siitä lähtien, kun todettujen tartuntojen määrä villisioissa on selvästi vähentynyt

Tavoitteena on

1. etsiä kuolleet villisiat tartuntavyöhykkeeltä, jotta ne saadaan tutkittua ASF-viruksen varalta ja hävitettyä asiallisesti.
2. välttää villisikojen liikkuminen vyöhykkeeltä muualle, jotta ne eivät levittäisi tartuntaa laajemmalle. Villisikojen metsästys on edelleen kielletty ja muiden eläinlajien metsästyskieltoa harkitaan tarpeen mukaan.
3. vähentää hallitusti villisikojen määrää vyöhykkeellä. AVI järjestää kohdennettua metsästystä tai loukkupyynnä.
4. estää tartunnan siirtyminen ihmisten mukana sikaloihin tai vyöhykkeen ulkopuolelle. Harkitaan, onko tarpeen rajoittaa liikkumista vyöhykkeellä.

Sikaruttoasiantuntijaryhmä avustaa Ruokavirastoa arvioimaan, milloin ollaan siinä vaiheessa, että tartuntojen määrä on selvästi vähentynyt. Arvio perustuu muun muassa tartuntavyöhykkeeltä saatujen villisikojen ASF-näytetuloksiin.

- Villisikojen metsästys on edelleen kielletty tartuntavyöhykkeellä muutoin kuin aluehallintoviraston (AVI) järjestämänä. AVI laajentaa tartuntavyöhykkeellä villisikojen metsästystä, jotta alueen villisikakantaa saataisiin edelleen vähennettyä. Ruokavirasto vastaa sopimuksista ja AVI ohjeistaa metsästyksen järjestämisen kuten kohdassa 2.1.2.3.
- Ruokavirasto harkitsee yhdessä AVIn sekä Riistakeskuksen alueellisten toimipisteiden ja alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa
  - onko muiden lajien metsästys mahdollista sallia siten, ettei siitä aiheudu taudin leviämisen riskiä, vai onko sitä edelleen välttämätöntä rajoittaa.
  - pitääkö vyöhykkeellä edelleen rajoittaa muuta maastossa tapahtuvaa toimintaa, jotta siitä ei aiheudu taudin leviämisen riskiä.
  - onko muiden eläinlajien kuin villisikojen ruokintaa edelleen välttämätöntä rajoittaa.
- Haaskapaikkojen käyttö on edelleen kielletty muutoin kuin aluehallintoviraston luvalla. Ruokavirasto voi kuitenkin sallia esimerkiksi pienpetojen haaskapyyntin muun kuin sikahaaska-aineiden avulla, vaikka haaskapaikkojen käyttö muuten onkin kielletty ilman aluehallintoviraston poikkeuslupaa.
- Koska AVI tässä vaiheessa laajentaa tartuntavyöhykkeellä villisikojen metsästystä, AVI sopii laajennetulla metsästysalueella tapahtuvasta villisikojen ruokinnasta siten, että siitä on apua villisikojen metsästyksessä (millä ruokintapaikoilla villisikojen ruokinta sallitaan ja kuka ruokinnan hoitaa).

- Suositellaan, että tartuntavyöhykkeellä sijaitsevissa metsissä ja luontoalueilla liikkuisivat vain virkaeläinlääkärit ja ne henkilöt ja henkilöryhmät (esim. maanomistaja, metsästysseurat), jotka osallistuvat taudintorjuntatoimiin tai joiden kanssa asiasta on muutoin sovittu.
- Raatojen etsintää, näytteenottoa ja hävittämistä jatketaan kuten kohdassa 2.1.2.2.
- Luonnonvaraisten villisikojen siirtäminen niiden alkuperäisestä elinympäristöstä toiseen elinympäristöön tai niiden ottaminen luonnosta pitopaikkaan on pysyvästi kielletty (maa- ja metsätalousministeriön asetus 404/2021).

2.2 Lisärajoitusvyöhyke (rajoitusvyöhyke I)

2.2.1 Lisärajoitusvyöhykkeen perustaminen

Ruokavirasto voi eläintautilain 26 §:n nojalla perustaa tartuntavyöhykkeen ympärille tai viereen lisärajoitusvyöhykkeen. Käytännössä lisärajoitusvyöhyke perustetaan hieman myöhemmin kuin tartuntavyöhyke. Lisärajoitusvyöhyke toimii puskurialueena tartuntavyöhykkeen ja niiden alueiden välissä, joilla ei ole rajoituksia. Lisärajoitusvyöhykkeellä on noudatettava niitä kieltoja ja toimenpiteitä, jotka mainitaan asiaa koskevassa Ruokaviraston päätöksessä. Päätökseen tulee rajoituksia muun muassa sikojen, sioista saatavien tuotteiden ja sivutuotteiden siirroille.

Suomessa perustettu lisärajoitusvyöhyke vahvistetaan noin 1-2 kuukauden kuluessa mukauttamalla komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2023/594 liitettä eli lisäämällä uuden rajoitusvyöhykkeen tiedot asetuksen liitteeseen. Lisärajoitusvyöhykettä kutsutaan nimellä rajoitusvyöhyke I. Rajoitusvyöhyke I vastaa kooltaan lisärajoitusvyöhykettä ja sillä noudatetaan edelleen lisärajoitusvyöhykkeelle asetettuja määräyksiä ja kieltoja tietyiltä osin. Lisärajoitusvyöhykettä ja vastaavasti rajoitusvyöhykettä I laajennetaan tarpeen mukaan, jos tartuntavyöhykettä ja rajoitusvyöhykettä II laajennetaan.

Esimerkkikuva lisärajoitusvyöhykkeestä on liitteen 1 kuvassa 1.

2.2.2 Toimenpiteet lisärajoitusvyöhykkeellä (rajoitusvyöhyke I)

Tavoitteena on

1. estää tartunnan leviäminen lisärajoitusvyöhykkeelle, tai havaita mahdollisimman nopeasti, jos tartunta on levinnyt sinne.
2. löytää kuolleet villisiat vyöhykkeeltä, jotta ne saadaan tutkittua ASF-viruksen varalta. Tutkimuksista saadaan tärkeää tietoa siitä, onko ASF levinnyt vyöhykkeelle, vaikka siellä ei oleteta olevan tartuntaa.

3. villisikojen määrän vähentäminen vyöhykkeellä siten, ettei niitä kuitenkaan ajeta muualle. Villisikojen metsästys lisärajoitusvyöhykkeellä on sallittua ja suotavaa.

- Villisikojen metsästys lisärajoitusvyöhykkeellä on sallittu. On toivottavaa, että villisikojen määrää vyöhykkeellä vähennetään. Ruokavirasto voi kannustaa alueen metsästäjiä tähän mm. suuntaamalla heille viestintää villisikojen metsästämisestä tärkeydestä.
- Muiden eläinlajien metsästys on sallittu. Tämä riista käsitellään eri lahtivajassa kuin villisiat.
- Ruokavirasto suosittelee, että villisikoja ruokittaisiin lisärajoitusvyöhykkeellä vain metsästyksen houkuttelutarkoituksessa eikä ruokinnalla kasvatettaisi villisikakantaa. Ruokavirasto suosittelee myös, ettei ruokintaa tehtäisi ainakaan lähellä tartuntavyöhykkeen rajaa. Lisäksi Ruokavirasto voi antaa suosituksia esimerkiksi tarjottavasta rehusta.
- Ruokavirasto voi antaa suosituksia muiden eläinlajien kuin villisikojen ruokinnasta sekä haaskapaikkojen käytöstä (esimerkiksi ruokintapaikkojen sijainnista ja tarjottavasta rehusta).
- Ruokavirasto määrää metsästäjät toimittamaan näytteet kaikista lisärajoitusvyöhykkeellä tai rajoitusvyöhykkeellä I ammutuista villisioista tutkittavaksi afrikkalaisen sikaruton varalta. Aluehallintovirasto huolehtii ASF-näytteenoton järjestämisestä ja siinä yhteydessä ohjeistaa metsästäjiä toimintatavoista.
  - Metsästytyt villisikoja ei saa suolistaa tai nylkeä maastossa, vaan ne pitää siirtää esimerkiksi lahtivajaan säilytykseen. Villisiat täytyy siirtää siten, etteivät siirrot aiheuta taudin leviämisen riskiä. Esimerkiksi veren ja muiden eritteiden valuminen ympäristöön estetään. Kaikista metsästytyistä villisioista ilmoitetaan alueen kunnaneläinlääkärille, joka päättää, tarkastaako hän metsästytyt villisiat ja ottaa niistä näytteet ASF-tutkimuksiin, vai voiko metsästäjä ottaa näytteet itse. Kunnaneläinlääkäri käy ottamassa näytteet ainakin silloin, jos eläin on vaikuttanut sairaalta tai sen avauslöydökset viittaavat ASF:ään.
  - Kaikki metsästytyt villisiat merkitään siten, että niistä otetut näytteet pystytään yhdistämään oikeaan eläimeen. Ruhoja ei saa siirtää lahtivajasta ennen kuin ne on tutkittu kielteiseksi ASF:n varalta. Jos yksikin eläin on ASF-tutkimuksissa positiivinen, kaikkia lahtivajassa olevia ruhoja pidetään tartuntavaarallisina. Siinä tapauksessa AVI järjestää kaikkien niiden hävittämisen.
  - Jos metsästytyjen luonnonvaraisten villisikojen lihaa halutaan epidemiatilanteessa käyttää elintarvikkeena, lahtivajassa on hyvä olla kylmäsäilytystilat, jotta villisikojen ruhot säilyvät kunnes tutkimukset ASF:n varalta ovat valmiita. Metsästytyjen, ASF-tutkimuksissa kielteiseksi todettujen villisikojen lihaa saa käyttää ainoastaan metsästäjän omassa taloudessa.

- Aluehallintovirasto järjestää yhdessä kunnaneläinlääkärin kanssa lisärajoitusvyöhykkeelle tai rajoitusvyöhykkeelle I tarvittaessa kokoamispaikkoja kuolleena löydetyille villisioille. Kokoamispaikkaa ei ole tarpeen järjestää esimerkiksi silloin, jos raatoja todennäköisesti löytyy vain vähän. Tällöin raatojen säilytykseen voi käyttää esimerkiksi pressua ja peräkäräyä tai yksittäistä säiliötä. Villisikojen raadot pitää siirtää siten, etteivät siirrot aiheuta taudin leviämisen riskiä. Esimerkiksi veren ja muiden eritteiden valuminen ympäristöön estetään.
  - Kuolleena löydetyistä, sairaista ja kolarin takia kuolleista/lopetetuista villisioista ilmoitetaan alueen kunnaneläinlääkärille. Tämä tarkastaa kuolleena löydetyt ja sairaana lopetetut eläimet ja järjestää niiden kuljetuksen kokoamispaikkaan tai muuhun säilytyspaikkaan, jossa otetaan tarvittavat näytteet ja lähetetään ne tutkittavaksi Ruokavirastoon ASF:n varalta. Kunnaneläinlääkäri päättää, tarkastaako hän kolarin takia kuolleen/lopetetun villisian itse ja ottaa siitä näytteet ASF-tutkimuksiin, vai voiko metsästäjä ottaa näytteet. Kunnaneläinlääkäri käy ottamassa näytteet ainakin silloin, jos eläin on vaikuttanut sairaalta tai sen avauslöydökset viittaavat ASF:ään. Ilmoittamiseen voidaan kannustaa maksamalla palkkiota kuolleista ja sairaista luonnonvaraisista villisioista ilmoittamisesta. Palkkioiden maksamisesta Ruokavirasto tekee vuosittain päätöksen.
  - Kaikki kuolleena löydetyt ja lopetetut villisiat merkitään siten, että niistä otetut näytteet pystytään yhdistämään oikeaan eläimeen.
  - Aluehallintovirasto sopii ja järjestää näytteiden kuljetuksen Ruokavirastoon.
  - Villisikojen raatojen kuljetukseen käytetyt välineet ja ajoneuvot puhdistetaan ja desinfioidaan välittömästi villisian kuljetuksen jälkeen. Villisian siirtoon osallistuneiden henkilöiden täytyy puhdistaa ja desinfioida vaatteensa ja varusteensa ohjeistuksen mukaisesti. Aluehallintovirasto varmistaa yhdessä kunnaneläinlääkärin kanssa, että toimintaan osallistuneilla on käytettävissään riittävästi suojarusteita sekä puhdistus- ja desinfektioaineita.
  - Kaikki löydetyt villisikojen raadot hävitetään toimittamalla ne erilliskuljetuksella sivutuotteiden käsittelylaitokseen tai hautaamalla. Aluehallintovirasto vastaa raatojen hävittämisen suunnittelusta ja toteuttamisesta yhdessä kunnaneläinlääkärin kanssa. Hävittämistavan valinnassa huomioidaan muun muassa hävitettävien eläinten määrä, vuodenaika ja taudin esiintymispaikka. Hävittämisen järjestämisessä noudatetaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston toimintaohjeita sekä käytetään mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston tekemää hankintasopimusta Honkajoki Oy:n kanssa.
  - Ruokavirasto ja AVI ohjeistavat tarvittavista tautisuojaustoimista, puhdistuksesta ja desinfioinnista.

3. Toiminta erityisillä alueilla

Jos ASF todetaan luonnonvaraisessa villisiassa sellaisella alueella, jossa liikkumista tai toimimista on jo rajoitettu jonkin muun syyn takia, joudutaan huomioimaan alueen säännöt ja mahdollisuudet poiketa niistä.

3.1 Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot, valtion muut luonnonsuojelualueet ja yksityiset luonnonsuojelualueet. Niitä koskevat rajoitukset ovat keskenään erilaisia. Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa luontoa muuttava toiminta on kielletty. Näillä alueilla ei muun muassa saa pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärankaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä. Luonnonsuojelualueella voi olla myös rajoituksia liikkumiselle. Luonnonsuojelualueella saadaan kuitenkin tilanteen niin vaatiessa, ryhtyä eläintautien vastustamisen edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet eivät edellytä erillistä lupaa.

3.2 Valtakunnan raja-alue

Suomen valtion ulkorajalla on rajavyöhyke, jolla oleskeluun ja toimimiseen tarvitaan lupa. AVI hakee luvan Rajavartiolaitokselta.

3.3 Sotilasalueet

Sotilasalueita ovat Puolustusvoimien käyttämät varuskunta-, harjoitus- ja ampuma-alueet. Näillä alueilla liikkumiseen tarvitaan lupa. AVI hakee luvan aluevastuussa olevalta sotilasviranomaiselta.

4. Muu Suomi

Ruokavirasto voi suositella rajoitusvyöhykkeiden ulkopuolelle (muu Suomi) toimenpiteitä, kuten tehostettua villisikojen metsästystä ja afrikkalaisen sikaruton seurantaa (näytteiden lähettäminen metsästetyistä villisoista). Toimenpiteet, joita alueella pyritään toteuttamaan, ovat suosituksia, Toimenpidesuosituksia voidaan kohdentaa myös vain tietyille alueille. Tällaisia alueita voivat olla esimerkiksi rajoitusvyöhykkeiden lähellä sijaitsevat ulkopuoliset alueet tai alueet, joilla on villisikalaumoja.

Tavoitteena on

1. saada villisikakanta alueella riittävän alhaiseksi.
2. saada kaikista kuolleena löydetystä ja sairaana lopetetusta tai kolarin takia kuolleesta/lopetetuista sekä mahdollisimman monesta metsästetystä villisiasta

ASF-näytteet tutkittavaksi, jotta mahdollinen ASF-tartunta todettaisiin mahdollisimman nopeasti.

- Villisikakanta pyritään metsästämällä ja ruokinnan rajoituksella saamaan riittävän alhaiseksi. Villisikojen ruokinta tulisi tehdä rajoitetulla määrällä rehua, vain houkuttelutarkoituksessa, metsästyksen helpottamiseksi. Ruokinta ei saisi olla kantaa ylläpitävää tai vahvistavaa ruokintaa. Muiden eläinlajien ruokinta pitäisi tehdä siten, etteivät villisiat pääsisi syömään rehua, tai rehun kannattaisi olla sellaista, joka ei houkuta villisikoja (esimerkiksi heinä).
- Ruokavirasto voi suositella metsästyksen kohdistamista tiettyihin villisikoihin.
- Aluehallintovirasto varmistaa yhdessä Riistakeskuksen kanssa, että metsästäjillä on käytössään Ruokaviraston laatimat hygieniaohteet villisian metsästyksen.
- Luonnonvaraisten villisikojen ASF-seuranta painottuu niin sanottuun passiiviseen seurantaan; kaikista kuolleena löydetyistä ja sairaista villisioista tulee viipymättä ilmoittaa kunnaneläinlääkärille ja ne tutkitaan ASF:n varalta.
- Passiivista seuranta tehostetaan lisäämällä tiedottamista taudista ja sen merkityksestä. Voidaan maksaa palkkiota kuolleista ja sairaista luonnonvaraisista villisioista ilmoittamisesta. Ruokavirasto päättää palkkioiden maksamisesta vuosittain.
- Koko maassa jatketaan metsästettyjen villisikojen tutkimista eli niin sanottua aktiivista ASF-seuranta. Ruokavirasto antaa metsästäjille ohjeet näytteenottoon. Kaikki metsästetyt villisiat, joista metsästäjä lähettää näytteet Ruokavirastoon, tutkitaan ASF:n varalta. Näytteiden lähettämisestä voidaan maksaa palkkiota. Ruokavirasto päättää palkkioiden maksamisesta vuosittain.

5. Vyöhykkeiden lakkauttaminen

5.1 Tartuntavyöhykkeen (rajoitusvyöhyke II) lakkauttaminen

Kun epidemiologiset ja muut tiedot osoittavat, ettei kyseisessä luonnonvaraisessa villisikapopulaatiossa enää kierrä ASF-virusta eikä populaatio näin ollen aiheuta riskiä ASF:n kulkeutumisesta sikojen pitopaikkoihin, ja kun sikaruttoasiantuntijatyöryhmä suosittelee toimenpiteiden päättämistä, Suomi esittää komissiolle, ettei alueella ole enää afrikkalaista sikaruttoa ja rajoitusvyöhykkeen II voi lakkauttaa. Käytännössä tämä tapahtuisi, kun on kulunut vähintään 12 kuukautta siitä, kun alueella on viimeisen kerran todettu ASF-tartunta luonnonvaraisella villisiällä. Jos komissio hyväksyy esityksen ja lakkauttaa rajoitusvyöhykkeen II, Ruokavirasto kumoaa samanaikaisesti tai mahdollisimman pian tartuntavyöhykkeestä antamansa päätöksen.

5.2 Lisärajoitusvyöhykkeen (rajoitusvyöhyke I) lakkauttaminen

Samalla kun Suomi esittää komissiolle rajoitusvyöhykkeen II lakkauttamista, se esittää myös rajoitusvyöhykkeen I lakkauttamista. Jos komissio hyväksyy esityksen ja lakkauttaa rajoitusvyöhykkeen I, Ruokavirasto kumoaa samanaikaisesti tai mahdollisimman pian lisärajoitusvyöhykkeestä antamansa päätöksen. Jossakin tapauksessa Ruokavirasto saattaa esittää komissiolle vain rajoitusvyöhykkeen II lakkauttamista, jolloin rajoitusvyöhyke I jää vielä voimaan. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun heti Suomen rajan ulkopuolella esiintyisi afrikkalaista sikaruttoa ja rajalle haluttaisiin jättää rajoitusvyöhyke I puskurialueeksi suojaamaan, ettei tartunta leviäisi Suomeen.

6. Laboratoriotutkimusten aikataulu

Tavoite on, että näytteet saadaan mahdollisimman nopeasti Ruokaviraston laboratorioon ja ne tutkitaan mahdollisimman pian. Kiireellisimpinä tutkitaan näytteet, joihin liittyy epäily afrikkalaisesta sikarutosta uudella alueella tai pidettävissä sioissa. Tuloksen saamisen aikatauluun vaikuttaa muun muassa se, kauanko kestää näytteen saaminen laboratorioon, ja se, joudutaanko testi uusimaan.

Alla on esitetty keskimääräiset ajat näytteenotosta tuloksen valmistumiseen. Ajat sisältävät näytteiden lähettämiseen ja kuljetukseen kuluvan ajan sekä tutkimusajan laboratoriossa. Ajat voivat kuitenkin vaihdella tapauskohtaisesti.

- Kuolleena löydettyjen tai sairaana lopetettujen villisikojen näytteiden tulokset saadaan 2-3 työpäivän kuluessa.
- Rajoitusvyöhykkeiltä peräisin olevien metsästettyjen tai kolarin takia kuolleiden/lopetettujen villisikojen näytteiden tulokset saadaan 5-10 työpäivän kuluessa.
- Muualta maasta peräisin olevien metsästettyjen tai kolarin takia kuolleiden/lopetettujen villisikojen näytteiden tulokset saadaan 5-10 työpäivän kuluessa.
- Pidettävien sikojen (kesysiat, tarhatut villisiat) tautiepäilynäytteiden tulokset saadaan 2-3 työpäivän kuluessa.

7. Kustannusten korvaukset

Ruokavirasto tai aluehallintovirasto voi hankkia hankintaohjeiden mukaisesti ostopalveluna henkilöitä etsimään kuolleita villisikoja maastosta, kuljettamaan raatoja näytteenotto- ja säilytyspaikkaan, metsästämään villisikoja tai tekemään muita vastaavia tehtäviä. Tällöin Ruokavirasto tai aluehallintovirasto korvaa henkilöille aiheutuneita kustannuksia ostopalvelusopimuksen mukaan.

Tuotantosikoihin liittyviä korvauksia ei käsitellä tässä toimintasuunnitelmassa.

Lainsäädäntö

Eläintautilaki 76/2021

Maa- ja metsätalousministeriön asetus varotoimenpiteistä afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten villisikojen ja kotieläinten välillä 404/2021

Maa- ja metsätalousministeriön asetus a-luokan eläintautien vastustamisesta 628/2023

Metsästyslaki 615/1993

Luonnonsuojelulaki 9/2023

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/1882 tiettyjen taudinehkäisy- ja taudintorjuntasääntöjen soveltamisesta luetteloitujen tautien eri luokkiin ja sellaisten lajien tai lajien ryhmien luettelon laatimisesta, jotka aiheuttavat merkittävän riskin kyseisten luetteloitujen tautien leviämislle

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/2002 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse luetteloiduista taudeista ilmoittamisesta ja raportoinnista unionissa, unionin seuranta- ja hävittämisohjelmien sekä taudista vapaan aseman tunnustamista koskevien hakemusten toimittamis- ja raportointimuodoista ja -menettelyistä sekä sähköisestä tietojärjestelmästä

Komission delegoitu asetus (EU) 2020/687 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen tautien ehkäisemistä ja torjuntaa koskevien sääntöjen osalta

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2023/594 afrikkalaista sikaruttoa koskevista erityisistä taudintorjuntatoimenpiteistä ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/605 kumoamisesta

Tämä suunnitelma tulee voimaan 1.7.2024.

Jaostopäällikkö   Miia Kauremaa

Erityisasiantuntija   Leena Oivanen

Liite 1.

Kuva 1. Kuvitteellinen esimerkki tartuntavyöhykkeestä (punaisella rajattu sisempi alue) ja lisärajoitusvyöhykkeestä (sinisellä rajattu ulompi alue).

